

رساله‌ای در باب مدارا و بردباری

(پیرو پروندهٔ مرگِ ژان کالاس)

۱۷۶۳

وُلتر

(فرانسوا - ماری آروئه)

احسان دستغیب

ویراستار: مهدی سجودی مقدم

فهرست

- پیشگفتار مترجم..... ۷
- فصل اول/ خلاصهٔ ماجرای مرگِ ژان کالاس..... ۱۷
- فصل دوم/ پیامدهای تعذیبِ ژان کالاس..... ۳۵
- فصل سوم/ اندیشهٔ اصلاحات در قرن شانزدهم..... ۳۹
- فصل چهارم/ آیا مُدارا هراس‌انگیز است و خطرناک، و نزد کدام ملت‌ها جایز و پسندیده است؟..... ۴۷
- فصل پنجم/ چگونه مدارا و بردباری 'اعمال و پذیرفته می‌شود؟..... ۶۱
- فصل ششم/ آیا عدم مدارا و بردباری جزئی از حقوق طبیعی و حقوق انسانی است؟... ۶۹
- فصل هفتم/ آیا یونانی‌ها تعصب و نابردباری را تجربه کرده بودند؟..... ۷۱
- فصل هشتم/ آیا رومی‌ها بردبار و اهل مدارا بودند؟..... ۷۵
- فصل نهم/ شهیدان..... ۸۵
- فصل دهم/ خطر افسانه‌های ساختگی و سرکوب..... ۱۰۳
- فصل یازدهم/ سوءاستفاده از نابردباری..... ۱۱۳
- فصل دوازدهم/ آیا نابردباری و سخت‌گیری 'جزئی از حقوق و قوانین الهی در یهودیت بوده و آیا همیشه اعمال و اجرا می‌شده است؟..... ۱۲۳
- فصل سیزدهم/ بردباری فراوانِ یهودی‌ها..... ۱۳۹
- فصل چهاردهم/ آیا عیسی مسیح به ترویج سرسختی و نابردباری پرداخته است؟ ۱۴۵
- فصل پانزدهم/ شهادت و گواهی علیه نابردباری و عدم تحمل..... ۱۵۵
- فصل شانزدهم/ گفت‌وگو بین فردی نزار و مُردنی و مُردی که قِبراق و تندرست است..... ۱۵۹

فصل اول

خلاصه ماجرای مرگ ژان کالاس^۱

قتل کالاس در شهر تولوز^۲ که با شمشیر دستگاه عدالت همراه بود، در ۹ مارس ۱۷۶۲ روی داد. این رویداد از جمله وقایع منحصر به فردی است که استحقاق توجه نسل ما و نسل‌های بعدی را دارد. ما بسیار زود فوج مردگان بی‌شماری که در جنگ تلف شده‌اند را فراموش می‌کنیم، نه تنها به این علت که کشته شدن در نبرد^۳ خود از عوامل اجتناب‌ناپذیر و مرگ‌بار جنگ است، بلکه این نکته نیز دخیل است که کسانی که مرگشان توسط سلاح معین می‌شود، می‌توانستند خود نیز دشمنانشان را به کام مرگ فرستاده باشند، و از این رو بی‌شک بدون دفاع از خویش جان نداده‌اند. آنجایی که خطر و منافع برابر است، شگفتی متوقف می‌شود و حتی رحم و شفقت تضعیف می‌گردد. اما اگر پدر بی‌گناه خانواده‌ای به دستانی خطاکار، هیجان‌زده یا متعصب سپرده شود، و اگر متهم^۴ مدافعی جز تقوای خویش نداشته باشد، و اگر آن‌کسانی که برای زندگی او داوری می‌کنند، با گردن زدنش [در بدترین حالت] خطری جز مرتکب خطا شدن تهدیدشان نکنند، و بدون آنکه تنبیهی در انتظارشان باشد، حکم

1. Jean Calas.

۲. Toulouse، شهری در جنوب فرانسه در فاصله ۶۸۰ کیلومتری از پاریس. (م.)

صادر نمایند، فریاد مردم بلند خواهد شد، و همه کس برای عاقبت خویشتن خواهد ترسید، و اینجاست که خواهیم دید هیچ فردی در برابر دادگاه‌هایی که [به اصطلاح] برای حفظ و نظارت بر حیات شهروندان ایجاد شده است، در امان نخواهد بود. در این حالت است که فریادها در آمیخته و ندای انتقام سر داده خواهد شد.

در این پرونده عجیب و غریب مباحث و مسائلی چون مذهب، خودکشی، خویشاوندکشی^۱ در میان بوده، و این استفسار و پرسش نیز مطرح است که آیا پدر و مادری پسر خود را برای رضایت خدا به دار آویخته‌اند؟ یا برادری برادر خود را و یا دوستی دوستش را خفه کرده است؟ و اینکه آیا لازم است که قضات برای به چرخه اعدام^۲ سپردن پدری بی‌گناه، یا مقصر ندانستن مادر، برادر و یا دوستی دادباخته، خود را نکوهش کنند؟! ژان کالاس شصت و هشت ساله بیش از چهل سال به شغل بازرگانی اهتمام ورزیده بود و همه کسانی که از او شناختی داشتند، از وی به عنوان پدری نیک یاد می‌کردند. او پروتستان بود و همسر و فرزندانش نیز پیرو همین مذهب بودند؛ به غیر از یکی‌شان که از دین برگشته و مرتد شده بود و از پدرش مقررری کوچکی دریافت می‌کرد.

به نظر می‌آمد که ژان کالاس به قدری از تعصبات پوچی که تمام ارتباطات و پیوندهای جامعه را از هم می‌گسلاند، به دور بود که لا مذهب

۱. Paricide، این واژه بیشتر به معنای پدر و یا مادرکشی است. از این رو وُلتر از این واژه برای مقوله برادر و یا خواهر کشی نیز استفاده کرده است. (م.)

۲. La Roue، مجازات چرخه نحوه‌ای از اعدام کردن بود که از دیرباز و تاریخ باستان متداول و در زمان لونی هشتم در سال ۱۱۲۷ در فرانسه اجرا شد و بعد از آن نیز به گواه تاریخ از سال ۱۵۳۴ و در زمان فرانسوای اول مرسوم گردید. این مجازات ابتدا مخصوص راهزنان بود و بعد در سال ۱۵۴۷ به مجرمین قتل نیز بسط داده شد. در این نوع شکنجه فرد را بر چرخ می‌گردان می‌بستند و جلاد با میله‌ای آهنی بدن او را خرد می‌کرد و این کار ادامه می‌یافت تا او جان دهد. در سال ۱۷۹۱ مجلس ملی فرانسه با تصویب قانون نوین کیفری (Code Penal) برای همیشه قانون مجازات چرخه را لغو کرد. (م.)